

Valami a tölgyculturákról.

Nem szándékom itt valami új mivvelési módokról szólni, csupán csak az alkalmazásban levőket úgy bírálni, s úgy vizsgálni, — a mint azoknak kellene lenni. Oly rosszul esik gyakran hallani a mint egy vagy más mivvelő — erdőculturáját mutatva — a szegény talajt támadja meg, hogy az ilyen meg amolyan rossz, itt tiszta lehetetlenség valamit felnevelni. Pedig nem mindég úgy áll a dolog: jobban utánna kéne csak nézni a mivvelésnek, mindjárt másként állana a cultura. Ismerni kell gyenge oldalait, és érzékenységét a plántának vagy kelvénynek; a hideget meleget, keménytalajt, nem kell kibagyni a számításból, s továbbá a mit egyszer bekapartunk ne hagyjuk végképen magára, akkor nem lesz annyi alkalmunk csudálkozni, hogy egy nagy tölgyes kellő közepén levő tisztáson, tölgyet, cultiválni nem birunk. Az nagyon világos, hogy oly talajon melyből az eső kimosta vagy feloldta a humust s gyarapításúl nem maradt rajta semmi, — nehezebb dolog valamit felnevelni, mint a hol a növények e fő tápláléka bőségben van.

Már a dolog természete mutatja, hogy kevés táplálék mellett a növény több gyámolítást igényel mint buja földön. A növényország azonos e tekintetben az állatországgal: míg gyenge, biz addig gyengéd és szorgalmas ápolást igényel az; ellenben ha egyszer megerősödött, gondot visel az magáról a legmostohább körülmények közt is.

Az én egyszerü nézetem tehát az, hogy nem annyira a földben rejlik a hiba a tenyésztésnél, mint inkább az alkalmazásban, kivitelben és az ápolás hiányában. És nem azért vagyunk-e erdőszők, hogy a dolog körül egyikcsit tapintatosabban járjunk el? mert hisz a föld alá való hozást, bekaparást, akármely dologhoz nem értő ember is megteheti. Ismerni kell tehát mint már mondám gyengéit a növénynek, s ha azt jól gyógyítjuk úgy munkánk — rendkívüli természeti csapá-

sok eseteit kivéve — sikertelen nem marad. Ha egyszer a mag csíráját vet a földben, s kelvénye napvilágot lát, miért ne lehetne azt felnevelni? s hogy bizonyos fanemet, nem csak bizonyos talajban lehet tenyészteni, mutatják ezt különféle talajon álló s szépen viruló álladékaink.

Ha valamely fanemről mondhatjuk, hogy érzékeny, úgy a tölgyet is az elsők közzé kell soroznunk. Számtalan helyeken lehet látni 10—15 éves tölgyculturákat, melyek még most is apró cserjeképen lézengnek. A tölgy ha a talajt tekintjük, bátran mondhatjuk, hogy még a legútolsó de mélyrétegű agyagban is életet nyer; miért van az tehát, hogy oly nehezen vergődik valamire? E kérdést legjobban azzal gondolom megfejthetni, ha erdőápoló társaimat odautalom, hogy tekintsék meg a mag kelvényeket azon időben, mikor azokat a tavaszi fagyok érték; meg fognak győződni arról, hogy azok néhány évig majdnem oly törpe állapotban maradnak, mint azokat azon évben találták melyben a fagy történt. A nagy forróság, szintén ily befolyással van a fiatal plántákra.

Mennél fiatalabb a tölgy, természetesen annál érzékenyebb. A gyenge kelvénynek — kivált a legelső időben — nem nagy hideg kell, hogy annak gyöngé testét a hideg megvegye. A ki ösmeri a tavaszi napok változatosságát, az nem fogja a fagy hatását a fiatal kelvényekre oly ritka esetnek tartani. Másként áll ez a gyantás anyagú erdeifenyővel, ezt a fagy meg nem ronthatja oly nagyon. Már kezdete is úgy van alkotva a természettől, hogy benső érzékeny szikjét tüi megvédik: ezeket a magbur több napokig összefogva tartja egy csomocskában, s csak akkor hull le, midőn a kelvény jobban hozzá edződött a levegő változásaihoz. Ennél tehát a panasz e tekintetben elmarad.

Azért is ki védetlen helyen, és sovány talajon erdőt, de különösen tölgyeseket akar nevelni, védül és előculturául az erdeifenyőt legjobban felhasználhatja. Benső alkata is olyan, hogy szervei bármily televény szegény földben is bő táplálékra akadnak, s azért is gyorsan növekedik. Fagy és meleg ellen az alatta élőknek biztos védelmet ad, a hő be- és kisugárzását mérsékli, miáltal a fagy és a föld teljes kiszáradása akadályozva van, későbbi években pedig a talaj táperejét is

hatalmasan gyarapítja. S ezen számos kitünő tulajdonaiért szokta azt minden értelmes erdőgazda eszközül felhasználni, a két három évvel előbb ültetett s szépnövekvésnek indult erdeifenyők közé tölgymakot ültetvén. (Felkapált fészkekben az eredmény mindég jobb szokott, lenni, mintha csak gyp alá dugatik a makk). Egyesek állítását — hogy a fenyő gyorsabban növekedvén elnyomja a tölgyet — azzal szokta megelőzni az értelmes erdősz, hogy a hol ártogat a fenyő, azt kivágja, a világosságot élveztetvén kedvenceivel akként, a mint a szükség hozza magával.

Öröm nézni az így nevelt tölgyeseket 16—18 év múlva, mily gyönyörű versenyre kelnek már sok helyen a fenyőkkel.

Roppant befolyással van a tölgy-kelvényekre, ha azok az első, második és harmadik évben megkapálatnak. Hármat nyer általa a mivelő: először a hangyákat távoztatja el melyek a felkapált helyeket azért nem szeretik, hogy az üldözésnek és a külbefolyásoknak — minő a nedvesség — jobban kivannak téve. Begyepesedett culturáknál, szaggassa fel valaki a gyepett a fiatal körül, látni fogja, hogy némely fiatal gyökerein ezerekre hemzseg a hangya, melyek mindnyájan a fiatal kelvény életnedveit szívják; oly helyeken legjobban húzódnak össze, hol megvannak védve a külbefolyásoktól, erre pedig biztos véd a gyp kemény burokja; másodsor a megkapálás által meg szabaddítatik a fiatal kelvény a fűnyugtól (?) mely néhol földhöz köti sűrűsége miatt; harmadsor a megkapálás által a légköri csapadékok beszívargása nagyban könnyítettik. E munka után szemlátomást gyorsan s életvidorán tenyészik a kelvény.

Ily csekélységgel jár védetlen sovány helyen kezdett culturának ápolása, és eredményes kivitele. Ezek azon módok, melyeket a legtöbbben ösmerik de csak kevesen követik. Eddigi tapasztalataim után ez a legczélszerűbb mód tölgyeket nevelni, és csak így lehet kevesbiteni azt a sok borokást, vagy tisztást melyek néhol tetemes térelket foglalnak el.

Jobb, s mélyebb talajon, hol a culturák serdöncz, vagy pedig iskolákból vett plántákkal eszközöltetnek, a kiültetéskor igen sok plánta

megy veszendőbe az által, ha a plánta rendellenül tételik be fészkébe. Az elültetéstől igen sok függ, hogy a plánta életben maradjon, s gyorsan nevedjék, nézzük meg a beültetett plántát, mikor az megfogant, azt fogjuk találni, hogy a legfelsőbb gyökökön kezdenek először gyököcskék képződni. Ezek az úgy nevezett szívógyökök, melyek annál nagyobb számban képződnek mennél rendesebben kerülnek vissza a földbe. Ha tehát a felső csonka gyökzsárak nagyon mélyen esnek a földbe, úgy a szívógyököcskék vagy nagyon kevés számmal, vagy nagyon ritkán képződnek minthogy ezek a talaj felső rétegéből veszik táplálékukat. Innét az ételmesebb geszt-*) és fatenyésztők azon megjegyzése, hogy a plántát nem kell mélyebben ültetni a földbe, mint az, az előtt állott; sok mivelő ennek oda sem néz, pedig ehhez — szépen figyelmeztetve a munkást — nem sok vesződés kell.

Az ültőncz élete — ha az serdőncz korában ültettetik el — attól is nagyban feltételeztetik, hogy mennyire nyestetik meg. A valószínűség a kurtábbaknál marad mindég. Ha kevés táplálékot nyer a földből az ültőncz, akkor a magasabb egész tetejéig soha sem részesül elegendő táplálékban, és felülről kezd száradni. Az alulról felfelé törő tápnedvek, megoszlanak a már félig száradt sejtekben is. E miatt tehát a táplálék csak vesztegetődik, s az ültőncz alsóbb része soha sem részesülhetvén oly bő táplálékban, hogy oldalán rügyeket verhessen, végtére elszárad.

Ezek lennének tehát észrevételeim, melynek közlésére az bátorított föl, hogy a eddig látott ros, és tönkre jutott culturák ezen feltételek elhanyagolása vagy nem tudása miatt estek nagyobb részt áldozatul.

Podhradtzky Endre.

*) Gesztnék nevezi nálunk a nép a gyümölcsfát, s a szomszédifalu Gsztes roppant gyümölcsöszeitől vette nevét.